

УДК 821.161.3-2.09'06

**МАКСИМ ДОСЬКО – ПРЕДСТАВНИК
БІЛОРУСЬКОЇ «НОВОЇ ДРАМИ»**

Андрій Москвін,

*доктор філологічних наук, кафедра міжкультурних зв'язків
Центральної та Східної Європи факультет прикладної лінгвістики,
Варшавський університет, вул. Штурмова, 4, Варшава, Польща, 02678
amoskwin@uw.edu.pl*

ORCID ID: 0000-0003-1699-3556

Тема статті є актуальною, оскільки присвячена творчості представника білоруської «нової драми» – Максима Доська. З 2002 року в Білорусі можна спостерігати інтерес до драматургії. З'явилася досить велика група письменників молодого й середнього покоління – на сьогодні їхня кількість становить близько двадцяти драматургів. Максим Досько є одним із них.

Предметом дослідження цієї публікації буде творчість М.Досько, зокрема три його драматичні твори: «Радіокультура» (2013), «І співчуття вмить відкрило їй» (2013) та «Лондон» (2014). Вони становлять інтерес із кількох причин: по-перше, саме з цих творів починався творчий шлях драматурга; по-друге, в них наочно представлена особливість автора як представника «нової драми».

Метою дослідження є аналіз текстів цих творів із погляду характеристик головного героя, типу конфлікту, що відбувається в драмі. Зазвичай, у кожному драматичному творі з'явлений конфлікт є зовнішнім, спрямованим на іншу людину. Однак для М.Доська це слугує лише приводом для представлення внутрішнього конфлікту.

Герої цих творів – пересічні люди: один із університетською освітою, а двоє інших – робітники. На перший погляд, у їхньому житті немає нічого цікавого чи надзвичайного. Однак, придивившись і проаналізувавши це, ви бачите, що вони є жертвами авторитарної системи, що панує в Білорусі.

Автор нічого не говорить про систему країни, про відсутність демократії, однак поведінка персонажів і їх висловлювання свідчать про те, що вони конфліктують із навколишньою дійсністю, а також мають внутрішній конфлікт. Тексти Досько є прикладом того, як сучасна драматургія говорить про проблеми сучасної Білорусі та її мешканців. Завдяки цьому драми молодого білоруського драматурга мають не лише місцевий, а й загальнолюдський зміст, їх легко зрозуміти в різних частинах світу.

Проведене дослідження допоможе нам краще зрозуміти специфіку білоруської «нової драми». Як бачимо, це явище дуже широке, кожен із авторів вносить свої особливості. Досько широко використовує техніку популярного останнім часом «нового реалізму», поєднаного з психологізмом, також використовує перформативні мистецтва (зображення – фотографії, музичні композиції). Завдяки цій комбінації драма набуває все більших масштабів і стає викликом для театру й актора.

Ключові слова: Білорусь, історія білоруської літератури, білоруська драматургія, «нова драма».

Перше десятиліття XXI століття минає в Білорусі під знаком прискореного розвитку білоруської драматургії й білоруського театру. Прискорення в білоруській культурі можна було спостерігати на початку XX століття, в 60-і роки 20 століття й після 1991 року. З 2003-2004 року з'являється група молодих драматургів, прихильників «нової драми», зокрема Павло Пряжко й Костянтин Стешик. Потім поступово до них приєднуються Діана Балико, Анатоль Шупрін, Григорій Тісецький, Павло Рассолько, Микола Рудковський, Дмитро Богославський, Віталій Корольов, Андрій Іванов, Олексій Макейчик. Зараз це доволі численна група, чимало авторів стали відомими у Європі. Варто зазначити, що всі вони воліють писати російською мовою, тим самим представляючи російськомовну білоруську драматургію. Один із них – Максим Досько.

М. Досько народився 1987 року в Мінську. За освітою він радіоінженер. Творчістю почав займатися з 2003 року. Називає себе вільним художником. Любитель фотографії – 2012 року відбулася його персональна виставка в мінській галереї «Nova». Автор започаткованого в 2015 році проекту «Придбаний рефлекс», до складу якого увійшли шестеро молодих білоруських художників, які працюють із документальною й артфотографією, фотожурналістикою, текстом, відео та інсталяцією. Дуже важливим проектом

є «Dead Run» (2012-2013), оскільки саме під час його реалізації Досько познайомився з творчістю білоруського драматурга Павла Пряжка, яка стала одним зі зразків для наслідування для його драматургічної творчості. В описі проекту, на своєму сайті, автор рекомендує перед переглядом колекцій фотографій прочитати п'єсу Павла Пряжка «Три дні в пеклі». Досько є також автором чотирьох інших фотопроектів.

М.Досько – автор шести п'єс: «Радіо Культура» (2013), «І співчуття вмить відкрило їй» (2013), «Титан» (2013), «Лондон» (2014), «Онікс» (2015), «Секонд хенд ТДЖ. Кінець Світу» (2015) – усі вони увійшли до укладеної автором антології «Листопад 13» – і двох романів: «Лабрум» (2017), «TARGET-31e» (2018). Жанр цих двох творів автор визначає такими словами: «літературний твір (роман), може використовуватися як п'єса або сценарій».

На драматурга-початківця швидко звернули увагу. 2014 року він став лауреатом Першого призу в номінації «П'єса малої форми й експериментальний текст для театру» VII Міжнародного конкурсу сучасної драматургії, що проводиться під егідою Білоруського Вільного театру¹. П'єси також були залучені до участі в таких фестивалях і конкурсах, як фестиваль молоді драматургії «Любимівка» (Москва), фестиваль сучасної драматургії «Драма. Новий Код» (Красноярськ), фестиваль сучасної драматургії «Драма.UA» (Львів), Конкурс-фестиваль сучасної білоруської драматургії «WriteBox» (Мінськ), Міжнародний Бієнале сучасної драматургії (Лондон). Їх ставили в різних театрах: у «Вільному театрі» (Мінськ-Лондон), Новокузнецькому театрі (Новокузнецьк), Могильовському обласному театрі драми і комедії ім. В.Дуніна-Марцинкевича (Бобруйськ), Театрі «18+» (Ростов-на-Дону). У репертуарі «Вільного театру» – спектакль «Онікс» за п'єсою Досько (режисер – Юлія Шевчук). У 2015 році на фестивалі «neat 16» у Ноттінгемі (Великобританія) відбулося сценічне читання п'єси «Радіо Культура» (режисер – Сьюзен Трессіліан).

«Першу п'єсу я написав у 2012 році, але її я безповоротно видалив. Перші опубліковані твори з'явилися в 2013 році. Якоїсь миті прийшло усвідомлення, що я потребую творчого вираження своїх думок, коли розумієш, що замислюєшся про устрій світу трохи більше, ніж потрібно для повсякден-

¹ Артдиректор Білоруського Вільного театру Микола Халезін так говорить про М.Досько: «Сором'язливий, спокійний хлопець, захоплений фотографією і сучасним мистецтвом, раптом видає тексти, які випадають із загального ряду і формою, і ракурсом драматургічного погляду, і темами, що препаруються автором» (Елькин).

ного життя. Концептуальне мистецтво, фотографія, інші практики... але поступово дійшов висновку, що саме текст дає змогу висловити будь-яку повноту думок і образів, залучаючи мінімум інструментарію. Література – це одночасно й дуже просто в плані засобів вираження, й дуже складно, бо потрібно опанувати цей засіб бездоганно. Драматична форма здається мені найбільш придатною для художнього осмислення навколишньої дійсності» – сказав автор в одному з інтерв'ю (Vassilyeva, 2018).

П'єса «Радіо Культура» має підзаголовок: «Присвячується вірі у мрію». Головний герой п'єси – «Володимир Михайлович, а точніше Володя – виконроб будівельної організації Буд-Буд, для виконроба порівняно молодий, йому тридцять один рік. Живе з батьками й молодшою сестрою» (Досько, 2013b, с.1). Щоранку Володя встає о шостій ранку, їсть бутерброди, збирається і йде на роботу. У п'єсі описано тільки один день із життя героя. На роботі він проводить вісім годин, виконуючи всі покладені на нього обов'язки. Увечері повертається додому, вечеряє й лягає спати, щоби зранку робити все те саме. Усе його життя відбувається під радіо «Культура»: «Ніколи не було у нього схильності й цікавості до культури, тим більше до мистецтва, він не з культурного середовища, він звичайний, нормальний. Це випадково вийшло, перемикав хвили в магнітолі й наштовхнувся. Послухав трохи, й чомусь сподобалося. Спочатку просто заспокоювало нерви, від суєти віддаляло. Тепер, здається, це вже цілий світ для нього. Півроку, як це радіо слухає. [...] За словами близьких, друзів і оточення Володя змінився, щось у ньому змінилося. Складно сказати, що саме, але він став якийсь не такий...» (Досько, 2013b, с.1). Ось про це, про «не такого» Володю розповідає ця в чомусь дивна, багато в чому незвичайна чаруюча п'єса М.Досько.

Радіо супроводжує героя весь день: коли він прокидається і валяється в ліжку, коли снідає, їде на роботу, коли обідає, сидячи в машині, і коли повертається додому. З радіо він дізнається про історію Лідського замку, про міжнародний театральний фестиваль «Біла вежа» у Бресті, про відкриття художньої виставки у Палаці Мистецтв у Мінську, слухає заняття з білоруської мови, твори класиків зарубіжної літератури в перекладі білоруською мовою, пісні у виконанні ансамблю «Пісняри», «Сябри», російських і зарубіжних виконавців, фрагменти опери Чайковського «Пікова дама». Але жодна з цих передач, жодний почутий музичний твір не викликає в нього реакції, не стає приводом для рефлексій.

Створюється враження, що герой занурений у власне життя настільки, що нічого з цього ніби не чує. Радіо «Культура» є лише тлом для його життя, для рутинних дій, роздумів про сім'ю, про вибір подарунка для матері, про робітників, для спогадів із минулого... Чому так відбувається, драматург не дає нам відповіді. Можна тільки припустити: може, він відчув неможливість жити по-старому, як завжди, відчув потребу доторкнутися до чогось іншого, прекрасного, більш піднесеного. А може, пройшло ще дуже мало часу, щоби Володимир «окультурився», став іншим, більш вимогливим до себе й до інших, особливо коли це стосується виконання своїх обов'язків.

У п'єсі є одна сцена, яка є дуже важливою для розуміння поведінки героя. Коли він дізнається, що двоє робітників із бригади випили під час обіду, то негайно приймає рішення звільнити їх. Нагадує їм, що це не перший випадок, і довше терпіти він не має наміру. Увечері, повертаючись додому, Володимир отримує інформацію, що один із них збирається накласти на себе руки. Вирішує поїхати в гуртожиток і допомогти. Після того, як проблема була вирішена, він запитує себе: «Як із цими вчинити... Звільнити? [...] Звільнити й забути.... Хоча, може, треба залишити, раптом знову вішатися буде. Так, краще поки їх залишити» (Досько, 2013b, с10). Як розцінити цей вчинок: бажання допомогти, врятувати людину, або всього лише відтягнути час, спроба перенести своє рішення на більш пізній термін? Відповідь, як мені здається, криється в цих словах: «Що за люди. Не живуть нормально, спокійно, як усі...» (Досько, 2013b). Бажання будь-якою ціною жити спокійно, тихо, без будь-яких конфліктів, зіткнень, без необхідності прийняття кардинальних рішень – це кредо Володимира. «Може, домовитися колись усім разом зібратися поїхати на риболовлю чи дачу зняти на вихідні, або в лазню... Поговорити нормально, по-людськи. Ми ж – як одна сім'я, ми ж – разом» – міркує герой (Досько, 2013b, с.7).

Як бачимо, Досько показує нам сучасного Зилова – героя п'єси Олександра Вампілова «Полювання на качок». Якщо герой Вампілова чекає на полювання, як на панацею від усіх бід, то герой Доська чекає на чудо, вірить у краще майбутнє, в утопію, в колективізм. Намагається стати типовим виконробом, таким, як усі. Герой ніяк не хоче прийняти життя таким, яким воно є, з усіма його дивацтвами, протиріччями, жахами. Один із друзів сказав йому: «Радіо Культура – це рудимент, тухлятина, це для старперів, що ті, хто це робить, відстали років на сто, що взагалі ганьба це

радіо, нормальні художники таке не слухають, це радіо – держзамовлення на культуру, ні про що, тільки гроші бюджетні витрачають. Він порадив Володі не ганьбитися й нікому не казати, що слухав це радіо; сміялися, підколювали. Якщо вже мистецтво його цікавить, то в інтернеті нехай подивиться сайти, називав сайти» (Досько, 2013b, с11). Володя вдав, що з ним згоден, але радіо слухати не переставав.

Герой другої п'єси, «І співчуття вмить відкрило їй» (підзаголовок: «Присвячується сімейним цінностям» (Досько, 2013а, с.1)), Льоша – робітник на складі салону-магазину італійської плитки. «У будні працює, у вихідні як-небудь відпочиває, політикою, наукою, мистецтвом не цікавиться, іноді любить футбол і Туреччину, тобто живе звичним життям. Льоша загалом не злий, про нього оточення так сказати не може, що він злий, мама взагалі вважає його добрим, хоча батько віддав у дитинстві на рукопашний бій. Він вміє сміятися, коли смішно, щоправда, усміхається зрідка; він, коли треба, любить батьків, свою дівчину, собак і маленьких дітей; коли треба, поважає людей похилого віку, ветеранів, героїв; коли треба, співчуває, переживає, хвилюється... Ні, загалом він не злий» – так характеризує його автор (Досько, 2013а, с.1). І додає: щось сталося в його житті, й він став злим.

Як і в попередній п'єсі, дія розгортається упродовж одного дня. Вранці в тролейбусі герой посварився з жінкою, яка висловила невдоволення через те, що він стоїть дуже близько до дверей і перешкоджає виходу пасажирів. Підходячи до місця роботи, спіткнувся і впав. Як наслідок – забруднив джинси, куртку й кросівки. Колеги пожартували з цього приводу – а він розлютився й відповів досить грубо. Коли перевозив плитку, випадково впала одна з коробок. Співробітник, який став свідком цієї сцени, намагався заспокоїти Альошу, але той різко йому відповів. Одначе на цьому все не закінчилося. Хлопець був такий схвильований, що перевищив швидкість руху на електричному навантажувачі й зіткнувся з тим, який їхав назустріч. Але замість вибачень став його бити руками й ногами. Розмовляючи з завідувачем складу, спочатку накричав на нього, а потім навіть ударив. Розуміючи своє безвихідне становище, Альоша переодягнувся й поїхав додому. По дорозі зайшов до бару й замовив пляшку коньяку, щоби зняти напругу й полегшити страждання. Але полегшення не було. Зателефонував подрузі, проте вона в цей момент не могла з ним поговорити. Тоді Льоша підсів до незнайомої людини й розповів йому про те, що трапилось. Чоловік замість допомоги вказав на помилки. У наслідку – бійка.

Потім зателефонував побитий на роботі колега й зажадав вісімсот доларів за завдані збитки. Під час зустрічі додав ще двісті за те, що Альоша намагався повторно вплутатися в бійку. По дорозі додому головний герой купує пляшку горілки й випиває половину. Побачивши компанію підлітків, намагається з ними битися. Але ті, у свою чергу, жорстоко б'ють його, довівши майже до нестями. Опинившись, нарешті, вдома, герой п'є вино, слухає пісню «Про kota» у виконанні Світлани Копилової і плаче.

«Це просто незбагненно, це незбагненно для розуму. Ніколи з ним такого не було, тим більше, щоб отак, стільки всього за один день. Це взагалі він чи не він? Як уві сні все...» – міркує герой (Досько, 2013а, с.3). Він сам не може повірити в те, що сталося. Досько досліджує механізм падіння, скочування людини в прірву, втрату людськості. Ми стаємо свідками того, як працює цей механізм: початком є малозначний епізод у тролейбусі, а потім іде низка різних ситуацій, під час яких герой не може себе стримати, керувати своїми емоціями, проявляє агресію щодо людей, які або хочуть йому допомогти, або випадково опиняються поруч.

Виникає питання: чому це сталося? У характеристиці героя автором, як мені здається, ключовими є слова: «коли треба, співчуває, переживає, хвилюється» (Досько, 2013а, с.1). Ми маємо справу з людиною, яка може жити в безконфліктному світі. Але, як тільки щось трапляється, він не в змозі спокійно, тверезо мислити й реагувати. Будь-яка, навіть незначна, подія, породжує в ньому роздратування й агресію.

У тлумачному словнику російської мови Дмитра Ушакова агресія (від лат. *Aggressio* – напад) визначається як «наступ, напад, агресивне ставлення до чого-небудь» (Ушаков, 1935, с.14). У психології є різні підходи до визначення цього феномена: 1) нормативний, 2) глибинно-психологічний, 3) підхід, що акцентує увагу на наслідках агресії, 4) підхід, що ґрунтується на оцінці намірів агресора, 5) емоційний, 6) багатоаспектний, 7) недиференційований. У п'єсі М.Досько, як мені видається, ми маємо справу з багатоаспектним підходом. Він містить у собі всі перераховані вище підходи, або їхню комбінацію, найбільш доцільну з погляду автора.

Як зазначає Світлана Соловійова, агресія (агресивність) – це системна соціально-психологічна властивість, яка «формується в процесі соціалізації людини і яка описується трьома групами чинників: суб'єктивними (внутрішньоособистісними, що характеризують психічну діяльність агресора), об'єктивними (характеризують ступінь руйнування об'єкта й за-

подіяння йому шкоди) й соціально-нормативними, оцінними факторами, такими як морально-етичні норми або кримінальний кодекс» (Соловьева, 1995, с. 13). Як уже було зазначено раніше, герой Досько сповідує подвійну мораль: якщо треба – буду таким, яким інші хочуть мене бачити, якщо щось трапиться, то будь-якою ціною буду доводити свою правоту.

Треба також згадати теорію соціального навчання канадського психолога Альберта Бандури. Суть її полягає в тому, що можна вчитися не тільки на власному досвіді, а й через спостереження за поведінкою інших людей. Під час навчання через спостереження у людини формується уявлення про те, у який спосіб має реалізовуватися нова поведінка, вона набуває символічного уявлення про поведінку моделі (Бандура, 2000, с.191). Можна припустити, що герой вчиться на тому, що бачить у своєму житті, на тому, що демонструє білоруське телебачення. Олексій щодня є свідком того, як влада, а вслід за нею засоби масової інформації, переконують громадян країни в процвітанні Білорусі, безпеці й захищеності громадян, а в житті відбувається зворотне. Яскравим прикладом є дії силових структур, які проявляють незвичайну жорстокість до мирних громадян. У фіналі п'єси він вмикає музичний центр і слухає пісню Світлани Копилової «Про kota». Пісня звучить раз, другий, третій... Це історія про долю бездомного нещасного kota, який живе у дворі одного з міських будинків. Незважаючи на те, що всі його відкидають, він тягнеться до людей, сподівається на диво і вірить, що хтось дасть йому притулок. Але трапилося нещастя: дворові собаки так його покусали, що він гине. Дівчинка, яка хоче йому допомогти і несе додому, стає свідком його смерті. Не в змозі стримати сліз, вона плаче й не може повірити в трагедію. А разом із нею плаче й Льоша.

Герой п'єси «Лондон» – Гена, народився в маленькому білоруському містечку, закінчив ПТУ, «по п'яному зальоту» змушений був одружитися, працював сантехніком в ЖКГ, відсидів за дрібний злочин рік у колонії. Саме там він навчився соломоплетінню, за успіхи в якому його відправили в Лондон на конкурс того самого соломоплетіння. Мало того, Гена ще й здобув гран-прі. Білоруський сантехнік із міста Раков уперше в житті вирушає закордон – у столицю Великобританії.

Він докладно, трохи наївно, але дуже зворушливо описує всі свої враження від поїздки. Але найважливіше – несподівано для себе відкриває нові почуття до своєї країни. Невипадково п'єса має дуже знаковий під-

заголовок: «Присвячується малій Батьківщині й патріотизму (закреслено) космополітизму» (Досько, 2014, с.1).

Герой п'єси, перебуваючи в Лондоні, не приймає нічого із західної реальності, яка є абсолютно не схожою на білоруську дійсність. Він страшенно сумує за батьківщиною й хоче якомога швидше туди повернутися. Зв'язок із Білоруссю він почав відчувати вже відразу ж після отримання запрошення: «Таке відчуття виникло, що начебто треба все кидати, все залишитися тут, а він полетить туди, в невідоме, в інше, безповоротно. Розумом розуміє, що всього лише на п'ять днів, а все одно якийсь смуток...» (Досько, 2014, с.6). Через це почуття Гена інакше, по-новому, почав дивитися на своє життя, на оточення, на рідних і близьких. Почав звертати увагу на якісь речі, які раніше не помічав: «Замислюватися став... Лондон – це цікаво [...], але якщо так по-чесному, то зовсім і не хочеться нікуди летіти, якщо б уже сказали, що не треба, скасовується, так, напевно, зрадів би» (Досько, 2014, с.7).

У літаку, зв'язок із батьківщиною посилюється. Коли літак став злітати, герой відчув шок: «Ось це все, рідна земля, батьківщина тут залишається, а я лечу, лечу, в душі щемить, воно там залишається, а я відірвався й відлітаю. Клубок до горла, очі мокнуть...» (Досько, 2014, с.7). А коли літак пролітав над Польщею, Гені захотілося повернутися. Після першого знайомства Лондон викликав у героя захоплення. Але вже ввечері почуття туги повернулося: «В готелі, в номері Гена потім лежав думав довго. Тут така вишуканість, все круто, сучасно, по-європейськи, нібито якась велика свобода відчувається в людях, достаток, мабуть, є, все краще, тобто життя краще, але він би тут не залишився назавжди, якби запропонували, вдома, хоч як, але краще, це ж удома, там усе рідне й зрозуміле» (Досько, 2014, с.9). Через деякий час герой розуміє: «Нічого цього сучасного, європейського не треба йому, виявляється, він любить Раков, Білорусь, сина свого, ЖКГ навіть любить, свою роботу» (Досько, 2014, с.9).

Поїздка викликає в Гени несподівані враження: Лондон здається йому гарним, але постійно якимось неправильним. У будь-яких порівняннях усе британське незмінно програє, лише підкріплюючи ностальгію по «своєму». Музеї, які він відвідав наступного дня, здалися йому зовсім нецікавими. Після церемонії нагородження бажання повернутися додому посилюється: «Тому що ці перемоги, весь цей його успіх нібито віддалив від батьківщини сильніше, типу що такі зміни тепер вийшли, й життя в нього сильно змі-

ниться потім, і ось він від минулого відривається й далі кудись рухається» (Досько, 2014, с.11). Наступного дня Гена відмовився від екскурсії містом і цілий день провів у готелі. Коли опинився в літаку, розплакався від щастя: «У Гени починають тремтіти губи, мокнуть очі, він шморгає потихеньку носом... Гена плаче... Плаче все сильніше, не може стриматися... Дорослий мужик, нефіг тут ревіти, досить уже, заспокойся... Плаче, сльози течуть, з носа капає, весь розмокнув. Вітчизна. Вітчизна! Білорусь... Батьківщина» (Досько, 2014, с.12).

Після повернення герой довго розмірковував над тим, що сталося, і дійшов висновку, що він сильно любить Батьківщину і є її патріотом. Також уважно вивчав значення слів «Батьківщина» й «патріотизм». Хоча формулювання, подане у Вікіпедії, не відповідало його особистому, він вирішив більше про це не думати: «Гена просто любить те, що його оточує тут, яким би воно не було – це його. І нічого іншого йому не треба» (Досько, 2014, с.12).

«Додому треба, щоб усе по-старому було» – ось ключові слова п'єси. Зустрічатися з сином, саджати картоплю, влітку поїхати на озеро Нароч, восени піти по гриби, а взимку стрибати в сніг із лазні – ось про що мріє герой і від чого ніколи не готовий відмовитися. З таких, на перший погляд, банальних речей і рутинних обов'язків, складається любов до батьківщини звичайної простої людини. І це вписує його в загальнолюдський контекст. Гені подобається бути сантехніком і працювати в ЖКГ. Він не помітив, як жив, і не помітить, як помре.

П'єсу Досько можна прочитати кількома способами. Автора цікавить феномен білоруса – простодушного, трохи наївного й закомплексованого, який відчуває страх перед перетином одного разу встановленої межі (в цьому він продовжує лінію П.Пряжка). Досько досліджує роботу «окопної» свідомості: що відбувається з людиною, коли вона самозамикається, не хоче – або через якісь обставини не може – відкритися світу/космосу/всесвіту. Екзистенційний вояж Гени – свого роду випробування ідентичності. Людина нерелексивна, людина, яка не усвідомлює своєї ролі й місця в просторі, опинившись у чужому середовищі, розуміє, що без свого йому дуже важко, навіть нестерпно.

Пермський критик Олександр Волков із нагоди прем'єри в театрі Юного Глядача зазначив: «Розповідаючи про героя, якому не сподобався Лондон, Максим Досько не робить із тексту агітку, де в непривабливому

світлі виставляється «загниваючий Захід». І водночас не засуджує героя, якого насильно витягли із зони комфорту. Автор ставить питання, чи можна назвати патріотизмом Генину тугу за батьківщиною і його катарсис від повернення додому? І в який спосіб його щира розповідь про подорож відображає хворобливі концепції «нації» і «національного»? Отже, центральним питанням п'єси «Лондон» є саме патріотизм, і її постановка стане потужним імпульсом для роздумів, що є любов до батьківщини, і як вона виражається» (Волков, 2016). Тетяна Джурова в рецензії на цю виставу підкреслила: «Хитрість цієї п'єси-розповіді в тому, що вона вимагає від актора (й постановника) складного поєднання ліричного й епічного бачень, проживання та відсторонення – щоб і полюбили ми цього героя, й посміхнулися, й запитали себе, з чого ж такі «починається батьківщина». І щось зрозуміли – інтимне, невимовне» (Джурова, 2016).

Дуже точно охарактеризував творчість Досько один із львівських театрів: «Злу, брутальності й бруду, які притаманні новій драмі, Досько протиставляє чарівну простоту людського життя, яка існує поза межами дискурсу добробуту й успішності. Досько заворює майстерним описом реалій сучасної Білорусі, що є близьким Україні і всьому пострадянському простору» (ДРАМА.UA, 2014). Але слід підкреслити, що феномен «нової драми» дуже широкий і не повинен зводитися тільки до темних сторін нашого життя.

Підсумовуючи, варто зазначити, що автор з великою точністю й докладністю описує життя кожного з трьох персонажів. Це виконано в популярній нині стилістиці «нового реалізму». Крім слова, в творах Досько дуже важливе місце займає образ – фотографія і музичний твір. Як наслідок ці аналізовані п'єси мають риси перформансу і стають справжнім викликом для режисера й актора.

(переклад українською Надії Мірошниченко).

Список посилань

Vassilyeva T. (2018, Жовтень 23). *Максим Досько: «Не знаю, як моя п'єса потрапила в поле зрення режиссёра из Чикаго»*. Відновлено з <https://russianchicagomag.com/maksim-dosko-radio-culture/> (доступ: 14.11.2020).

Бандура, А. (2000). *Теория социального научения*. Санкт-Петербург: Евразия.

Волков, А. (2016, Квітень 4). На этой неделе пермский ТЮЗ представит премьеру камерного спектакля «Лондон». *Текст_Новости Перми*. Відновлено з <https://>

www.chitaitext.ru/novosti/na-etoy-nedele-permskiy-tyuz-predstavit-premeru-kamernogo-spektaklya-london/ (доступ: 14.11.2020).

Джурова, Т. (2016, Травень 19). В сторону естественного человека. *Петербургский театральный журнал*. Відновлено з <http://ptj.spb.ru/blog/vstoronu-estestvennogo-cheloveka/> (доступ: 13.11.2020).

Досько, М. (2013a). *И сострадание вмиг открыло ей*. Відновлено з http://dramacenter.org/upload/information_system_25/2/1/8/item_218/information_items_property_245.pdf (доступ: 14.11.2020).

Досько, М. (2013b). *Радио Культура*. Відновлено з http://dramacenter.org/upload/information_system_25/2/1/8/item_218/information_items_property_164.pdf (доступ: 14.11.2020).

Досько, М. (2014). *Лондон*. Відновлено з http://dramacenter.org/upload/information_system_25/2/1/8/item_218/information_items_property_242.pdf (доступ: 14.11.2020).

Драма.UA презентує виставу «Лондон». (2014, Грудень 11). *Львівська міська рада. Новини. Культура*. Відновлено з <https://city-adm.lviv.ua/news/culture/221888-drama-ua-prezentuie-vystavu-london> (доступ: 13.11.2020).

Соловьева, С. (1995). Агрессивное поведение и агрессивность как свойство личности. *Обозрение психиатрии и медицинской психологии им. В.М. Бехтерева*, 3-4, 13-20.

Ушаков, Д. (Ред.) (1935). *Толковый словарь в четырех томах* (Т. 1). Москва: Советская энциклопедия, ОГИЗ.

Элькин, Э. Герои Максима Досько на американской сцене. *The Reklama: Russian-American Online Magazine*. Відновлено з <https://thereklama.com/geroi-maksima-dosko-na-amerikanskoj-stsene/> (доступ: 14.11.2020).

Стаття надійшла до редколегії 15.11.2020.